

Justiitsministeerium

.11.2024 nr 1-1/15-536/6

Arvamuse küsimine

Riigikogu menetluses on 61 Riigikogu liikme algatatud Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu (536 SE). Eelnõu juhtivkomisjoniks on põhiseaduskomisjon. Eelnõu eesmärk on näha ette, et kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel on hääleõiguslikud selle omavalitsuse maa-alal püsivalt elavad Eesti kodanikud, kodakondsuseta isikud, Euroopa Liidu kodanikud ja Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni osalisriigi kodanikud, kes on vähemalt kuusteist aastat vanad.

Põhiseaduskomisjonis toimus selle eelnõu täiskogus esimeseks lugemiseks ettevalmistamine 12. novembril 2024 ning eelnõu suunati täiskogusse esimesele lugemisele ettepanekuga esimene lugemine lõpetada. Eelnõu läbis esimese lugemise täiskogus 20. detsembril 2024.

Komisjon otsustas küsida Justiitsministeeriumi arvamust eelnõu kohta.

Palun Justiitsministeeriumi arvamust järgmistes küsimustes:

- 1) Kas hääleõigus kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel on sellise järgu küsimus, mis peab olema reguleeritud põhiseaduses?
- 2) Mis on kohaliku omavalitsuse volikolikogu valimistel hääleõiguse puhul põhielemendid, mis tuleks reguleerida põhiseaduses? Mis on kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel hääleõiguse puhul elemendid/tingimused, mille reguleerimise võib jätta seaduse tasemele?
- 3) Praeguses põhiseaduse tekstis ja eelnõu 536 SE tekstis on „.... seaduses ettenähtud tingimustel hääleõiguslikud“. Kas ja millised piirid seab põhiseadus nende tingimuste seadusega sätestamisele?
- 4) Kas Euroopa Liidu sissetoomine *expressis verbis* põhiseaduse teksti on vajalik ja põhjendatud, arvestades põhiseaduse täiendamise seadust?
- 5) Kas rahvusvahelise organisatsiooni osalisriikide kodanikele kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel hääleõiguse tagamine Eesti Vabariigi põhiseaduses on kohane?
- 6) Seaduseelnõu 536 SE § 1 (PS § 156 lg 2 muutmine) teine lause on „Kodakondsuseta isikute ja hääleõiguslike välismaalaste valimisnimekirjadesse kandmise tingimused ja korra sätestab seadus“. Kas selline sõnastus annab korrektse aluse seada seadusega NATO osalisriikide kodanike ja kodakondsuseta isikute hääleõigusele täiendavaid tingimusi võrreldes Eesti ja EL kodanikega või peaks põhiseadus andma selleks selgemad alused?
- 7) Kas kodakondsuseta isikute hääleõiguse sätestamine põhiseaduses *expressis verbis* on sobiv lahendus? Sama küsimus ka NATO osalisriikide kodanike kohta.
- 8) Kas kodakondsuse alusel kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel hääleõiguse piiramine põhiseaduses on õiguspärane (Eesti kodanikud vs kõik ülejäänud; Eesti kodanikud, EL kodanikud, NATO osalisriikide kodanikud vs kõik ülejäänud riikide kodanikud)?

Võimalusel palun vastust hiljemalt esmaspäevaks, 9. detsembriks. Olen planeerinud põhiseaduskomisiooni 9. detsembriga algava nädala istungile selle teemalise arutelu. Palun Justiitsministeeriumi esindajal osaleda sellel arutelul.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Hendrik Johannes Terras
esimees

Helin Leichter
631 6443 helin.leichter@riigikogu.ee